

Tidig diagnostik av utvecklingsavvikelser hos småbarn

ett utvecklingspsykiatriskt perspektiv

Harald Sturm, barnpsykiater och barnneurolog

Eric Zander, psykolog och doktorand

Utvecklingspsykiatrisk enhet BUP Sydost

Barn- och ungdomspsykiatri, Stockholms

KIND, Institutionen för kvinnors och barns

hälsa, Karolinska Institutet

Tidig social kontakt–kommunikation

- Delad uppmärksamhet och glädje
- Icke verbal koordination av blickkontakt
- Adekvat ansiktsuttryck, blickkontakt
- Reaktion på kontakt, närvaron/frånvaron av modern

Tidig upptäckt – en förutsättning för psykisk hälsa

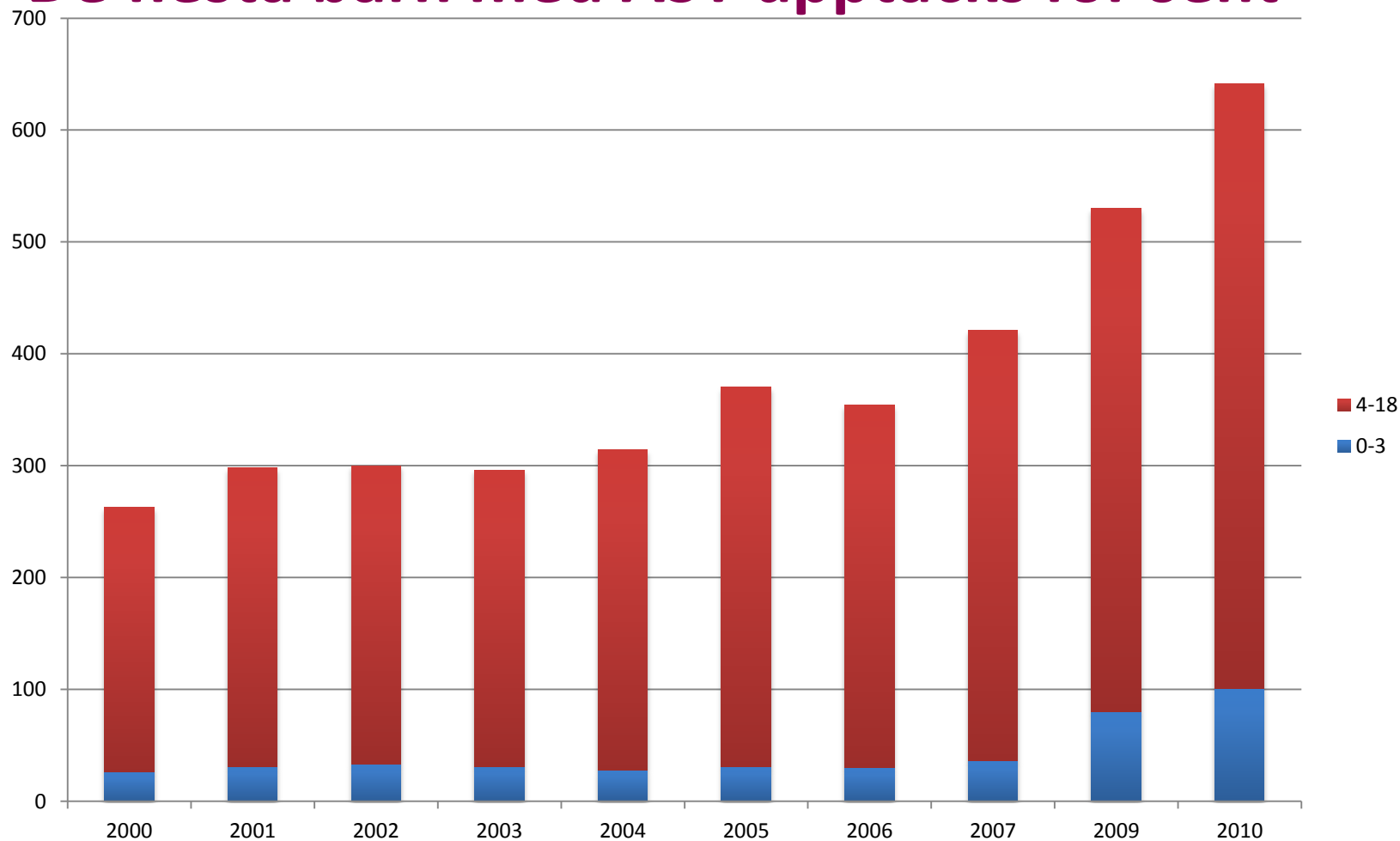
- ”Vänta-och-se” saknar evidens!
- Tidig upptäckt är grunden för tidiga insatser och prevention av psykisk ohälsa
 - Utvecklingsrelaterade problem ”stör” utvecklingen och förorsakar andra problem, t ex psykiatriska
 - Tidiga insatser kan befrämja utvecklingen och/eller undvika att problembeteenden utvecklas
 - Omgivningens förståelse för en annorlunda utveckling
- Folkhälsoproblem!

Utvecklingspsykiatri

Neurodevelopmental psychiatry

- Kunskap om barnets normala utveckling
→ (www.hjarnfonden.se/barnhjarnan)
- Inriktning på utvecklingsavvikelser under barnets tidiga utveckling
- Kunskap om debutålder av olika neuropsykiatriska tillstånd inklusive neurologisk, genetisk, neurometabol samsjuklighet. Syndromkunskap!
- Fokus kring beteendediagnostik och prevention av psykiatrisk sjuklighet med evidensbaserade psykometriska instrument
- Inriktning på prevention, metodutveckling (t ex aktiv ”screening”)
- Koppling till multidisciplinär forskning och utvecklingsarbete

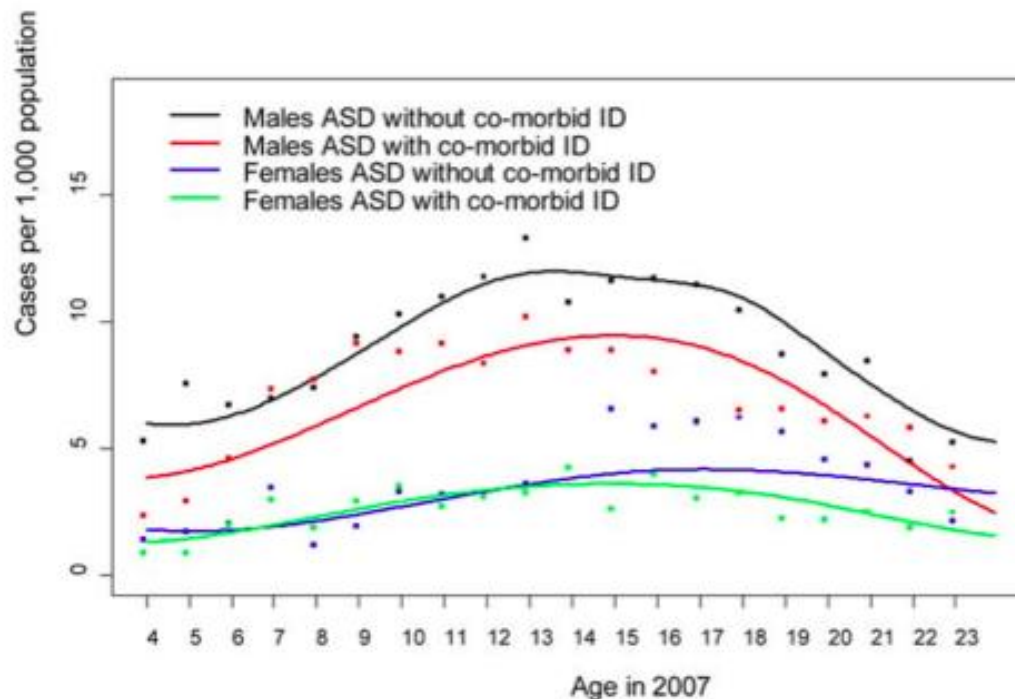
De flesta barn med AST upptäcks för sent

Autism Spectrum Disorders in the Stockholm Youth Cohort: Design, Prevalence and Validity

Selma Idring^{1,2*}, Dheeraj Rai^{1,3,4}, Henrik Dal¹, Christina Dalman¹, Harald Sturm², Eric Zander^{2,5,6}, Brian K. Lee⁷, Eva Serlachius⁸, Cecilia Magnusson¹

c

När bör man upptäcka?

- **Autismspektrumtillstånd** identifierbara från åtminstone 2 års ålder
 - Majoriteten av barn med AST kan få/bör ha fått sin diagnos innan 4 års ålder
- **ADHD** identifierbart från 3-4 årsåldern
 - Majoriteten av barn med ADHD bör ha fått sin diagnos i slutet av förskoletiden/början av skolåren
- **Språkstörningar** identifierbara från det att barn brukar börja prata
- **Mental retardation** identifierbart från förskoleåldern (graden av försening påverkar ofta upptäcktsåldern)

Varningsflaggor

Wetherby et al, 2008

Red Flags of Autism Spectrum Disorders and Developmental Delays in the Second Year of Life

ASD Red Flags

- Lack of showing
- Lack of coordination of nonverbal communication
- Lack of sharing interest or enjoyment
- Repetitive movements with objects
- Lack of appropriate gaze
- Lack of response to name
- Lack of warm, joyful expressions
- Unusual prosody
- Repetitive movements or posturing of body

ASD & DD Red Flags

- Lack of pointing
- Lack of playing with a variety of toys
- Lack of response to contextual cues
- Lack of communicative vocalizations with consonants

Utvecklingspsykiatrisk enhet BUP Sydost Stockholms läns landsting

STARTSIDA TEAMET SÅ HÄR GÅR DET TILL ORDLISTA KONTAKT

 Barn- och ungdomspsykiatri
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

TEAMET

Neuropsykiatriska resursteamet Sydost är en resurs inom Stockholms läns Barn- och ungdomspsykiatri som vänder sig till förskolebarn med generella och specifika utvecklingsproblem. Teamet erbjuder en allsidig utvecklingsbedömning som följer internationella rekommendationer. Utvecklingsbedömningen består bl a av tester och observationer av barnet samt intervjuer med föräldrar och förskolepersonal.

Barnets funktion kartläggs när det gäller kontakt och kommunikation, språk, koncentrationsförmåga, vardagsfungerande och tänkande. Syftet med utredningen är att förstå vad barnet behöver för stöd och hjälp för att utvecklas så bra som möjligt.

Harald Sturm
Barnpsykiater/Barnneurolog

Selma Idring
Barnpsykiater

Pia Lindblad
Psykolog

Eric Zander
Psykolog

Eva Larsson
Psykolog

Maria Bühler
Psykolog

**Johanna
Harström Östensson**
Psykolog

**Henriette
Blomberg Bramstedt**
PTP-Psykolog

**Michele
Migden Holm**
Kurator

Ingrid Hansson
Kurator

Ylva Lindblom
Samordnare

Stockholms läns landsting

≈430.000 barn 0-17 år

≈25.000 barn/födelsekohort

**Karolinska
Institutet**

Barn- och ungdomspsykiatri

17 öppenvårdsmottagningar

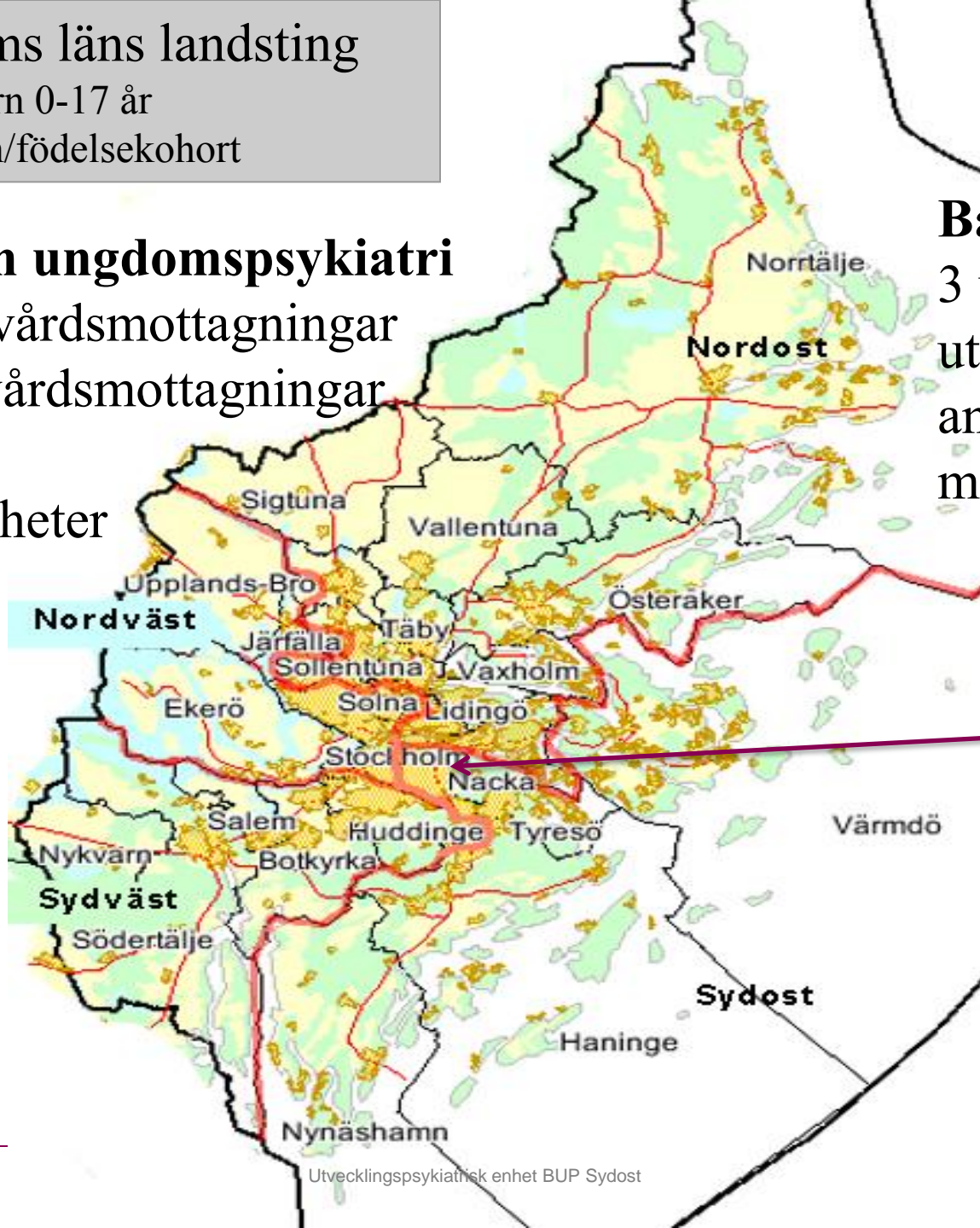
4 mellanvårdsmottagningar

1 klinik

Specialenheter

Barnmedicin

3 utredningsteam för utredning av bland annat barn < 4 år med AST-misstanke

Verksamhets- område Sydost

≈114.000 barn 0-17 år

≈6.300 barn/födelse-
kohort

Utvecklingspsykiatrins plats i vårdkedjan

Före	Utvecklingspsykiatrisk enhet BUP Sydost	Efter
<ul style="list-style-type: none"> •Föräldrarna •Kollegor inom barnpsykiatri (BUP) •BVC och BUMM •Logoped •Förskolan •Habilitering & Hälsa 	<p style="text-align: center;">Allsidig utvecklings- bedömning</p>	<p>Barnneurologisk bedömning: Sachsska barnsjukhuset Förskolan</p> <p>Autism: Autismcenter för små barn/Banyan center</p> <p>Utvecklingsstörning: Habiliteringscenter</p> <p>ADHD: Parenttraining, Medicinering, ADHD-center</p> <p>Språkstörning: logoped</p> <p>Uppföljning</p>

SÅ HÄR GÅR EN UTREDNING TILL

Under en allsidig utvecklingsbedömning träffar vi barnet i olika miljöer för tester och observationer. Även närstående intervjuas, som föräldrar och förskolepersonal. Vi kartlägger bl a hur barnet kommunicerar med sin omgivning, hur språket används, hur koncentrerat barnet är och hur det tänker. Som stöd till våra egna kompetenser används internationellt erkända och etablerade frågeformulär. Utredningen resulterar i en noggrann beskrivning av barnets styrkor och svårigheter, som eventuellt kan sammanfattas i en diagnos. Med en diagnos får barnet och familjen rekommendationer och tillgång till hjälp som bäst gynnar barnets fortsatta utveckling.

FILM VISAR VÄGEN

Här kan ni i lugn och ro bekanta er med varje steg i processen. Längs slingan till höger återfinns utredningens olika steg. Rubrikerna länkar dig till korta filmer som beskriver våra möten med er på ett kortfattat och tydligt sätt. I anslutning till varje film finns även filmade svar på de vanligaste frågorna.

ALLMÄNNA FRÅGOR & SVAR

- Hur lång tid tar en utredning?
- Kan man kontakta er mellan besöken?
- Har ni tystnadsplikt?
- Genomförs det någon provtagning?
- Får man ersättning från Försäkringskassan under utredningen?
- Kan man få språkhjälp av tolk?
- Vad händer när utredningen är klar?

1. FÖRSTA BESÖKET**2. ADI-R****3. VINELAND II****4. PSYKOLOG-
TESTNING****5. LEKBEDÖMNING****6. FÖRSKOLE-
OBSERVATION****7. ÅTERLÄMNINGS-
SAMTAL****8. PLANERINGS-
SAMTAL**

Farsta-projektet: Diagnostisk stabilitet vid tidigt ställda AST-diagnoser

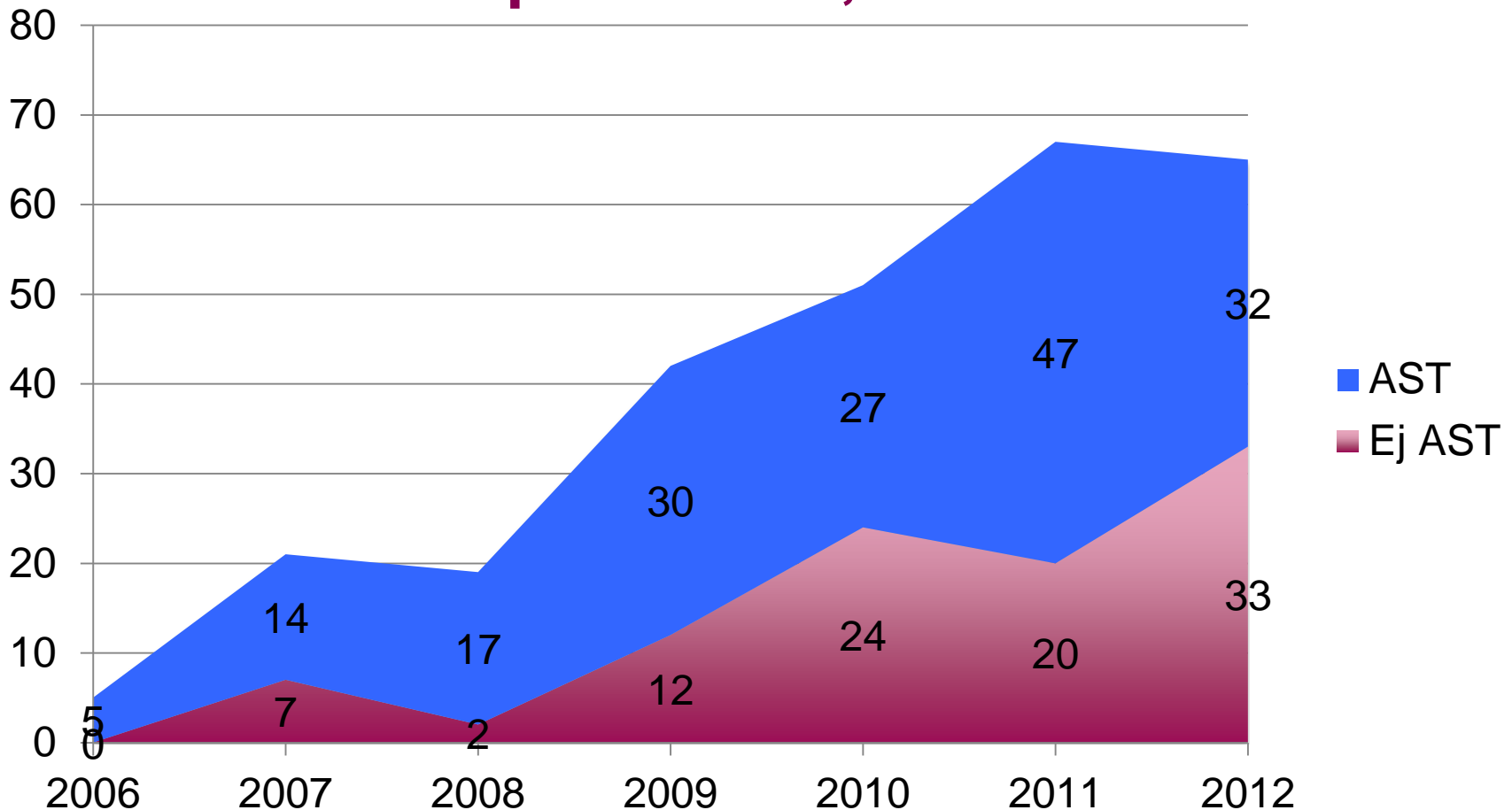
- Undersöka diagnostisk stabilitet vid tidigt ställda diagnoser (barn under 4 år)
 - vilka instrument har bäst prediktionsförmåga
 - hur stabila är tidigt ställda kliniska diagnoser

Metod – registerstudie

- Kognitiv nivå
 - Merrill-Palmer-R
 - Mullen Scales of Early Learning
 - WPPSI-III
- Vardagsfungerande
 - Vineland-II
- ADOS
- ADI-R
- Anamnes
- Förskoleobservation
- Kliniska diagnoser

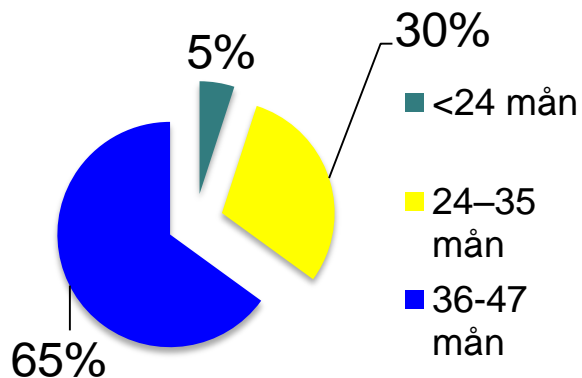
Diagnostisk stabilitet

Metod och sample: $N=268$, barn 1-3 år

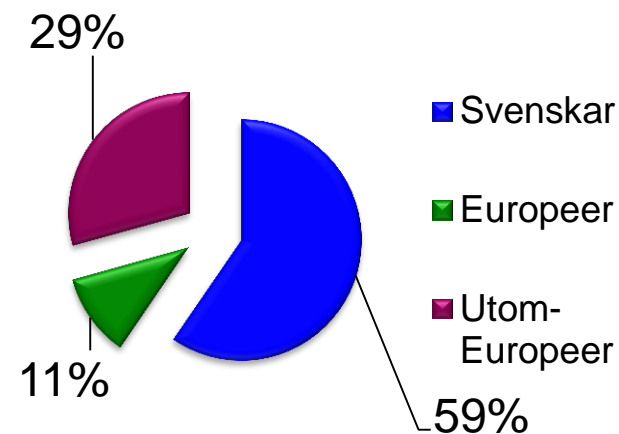

åldersfördelning

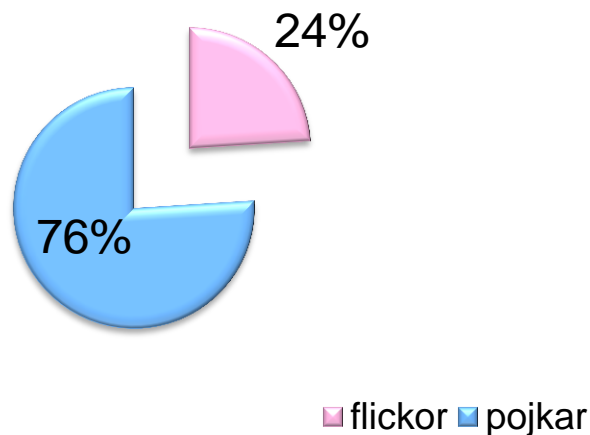
N=268

etnicitet

könsfördelning

- Identifiera tidiga psykologiska och biologiska markörer för autismspektrumtillstånd (AST) för att

- ge ett kunskapsunderlag för utvecklingen av nya diagnostiska instrument och interventioner
- fördjupa vår förståelse av viktiga socio-kommunikativa och andra relevanta processer för AST

- Longitudinell undersökning av barn med hög risk att utveckla AST
- 10, 14, 18, 24 och 36 månader
- Brett experiment- och testbatteri
- **Utvecklingspsykiatrisk enhet**
 - viktig del i den diagnostiska bedömningen vid 24 och 36 månader
 - vid behov erbjuds en klinisk bedömning

www.smasyskon.se

Utvecklingspsykiatrisk enhet BUP Sydost

- Representerar ett utvecklingspsykiatriskt/(Neurodevelopmental Psychiatry) arbetssätt
- Stort genomflöde av små barn med misstänkta utvecklingsavvikelser
- Nav för flera forskningsprojekt

- Utvecklingsområden
 - Patientsäkerhet
 - Metodutveckling, t ex aktiv "screening" eller?
 - Integration mellan forskning och klinik

Användbara länkar

- www.barnsutveckling.se
- www.ki.se/kind
- www.smasyskon.se
- www.autismeurope.org
- www.firstsigns.org
- www.autismforum.se
- www.habilitering.nu
- www.vardsamordning.sll.se